

KUKUCSKA ZSUZSA

A rendszerváltás hatása a munkanélküliség alakulására

Az előadás középpontjában az 1980-as évek végén bekövetkező változások és azok munkaerőpiaci hatásai állnak. A világgazdasági fordulat ellenére stagnáló vagy épp csökkenő reáljövedelmek és életszínvonalak mellett a felhalmozódó rezsiadósságok tovább növelték a társadalom egyes tagjainak kirekesztettségét. E koncepción keresztül kerülnek bemutatásra a társadalom munkanélküliséggel sújtott egyben nagy tömegű, de heterogén csoportjai. A rendszerváltást követően alapvetően két folyamat egyidejű hatása érvényesült. Egyrészt a demográfiai változások eredményeképp nagy arányban jelentek meg a pályakezdők, akik a gazdasági struktúra átalakulásának következtében munkanélküliként kezdték munkás életüket. Másrészt megnőtt a jövedelempótló támogatásában részesülő munkanélküliek száma. Ezen hatások értelmében viszont a munkanélküliek csoportösszetétele is megváltozott: korábban a betegek, képzetlenek, iskolázatlanok vagy idősek, falusiak alkották azok döntő többségét – a rendszerváltás hatására viszont beléptek köreikbe az egészséges, képzett, közép és fiatalkorú középosztálybeli tagok is. A munkanélküli csoportokon belül ugyanakkor alcsoportok is megkülönböztethetők, például a pályakezdők körében a parkoló pályán álló fiatalok, akik továbbtanulásra készek, másrészt az elhelyezkedni nem tudó, harmadrészt pedig a felsőoktatási végzettséggel rendelkező fiatalok – akik 2,5 százalékkal képviseltették magukat a munkanélküliek körében. Szintén társadalmilag negatívan determinált körbe sorolhatóak a nők, a tartós munkanélküliek vagy a nemzeti kisebbség. Külön, s egyben kiemelt aspektusként jelennek meg a társadalmi problémakörök, mindazon devianciák, amelyek a rendszerváltást követően felerősödtek, mint a hajléktalanság, a kábítószer-fogyasztás vagy a bűnözés. Az előadásból világossá válik az is, hogy megkülönböztethetők azok az egyes társadalmi csoportokhoz tartozó viselkedés-mintázatok, amelyek az egyéni élethelyzeteket és továbblépési - kilépési lehetőségeket is döntően meghatározták.